

УДК 338.336.76

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/29.16>**Халатур С.М.**доктор економічних наук, професор
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8331-3341>**Клименко С.С.**аспірант кафедри менеджменту і права
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-6314-8028>**Дербеда А.І.**здобувач
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-0044-7167>

ФІНАНСОВИЙ ІНЖИНІРИНГ ФОРМУВАННЯ РЕСУРСІВ ЯК СКЛАДОВОЇ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті висвітлено окремі особливості фінансового інжинірингу при формуванні ресурсів як основної складової антикризового управління сільськогосподарських підприємств. Авторами систематизовано визначення економічного терміну «фінансовий інжиніринг» в розрізі окремих пропозицій наданих різними авторами. Розглянуто переваги інструментів фінансового інжинірингу та сфера їх застосування в системі антикризового управління підприємств аграрного сектору економіки. Зазначено учасники інжинірингового бізнесу з врахуванням зарубіжного досвіду реалізації інжинірингових проєктів. Також визначено складові моделі фінансового інжинірингу при формуванні фінансових ресурсів на підприємстві як сукупності створення ефективної системи спрямованої на новітні технології щодо планування, організації і контролю фінансових ресурсів підприємства, що позитивно впливає на фінансові результати сільськогосподарських підприємств.

Ключові слова: фінансовий інжиніринг, фінансові ресурси, фінансовий механізм, антикризове управління.

Постановка проблеми. Останнім часом в ринковому середовищі набуває поширення застосування інноваційних фінансових інструментів як важливої складової розвитку економіки держави. Зростання фінансового інжинірингу при формуванні фінансових ресурсів підприємств відіграє значну роль при створенні умов функціонування сучасного фінансового ринку. Значною мірою використання інноваційних фінансових технологій при формуванні фінансових ресурсів сприяє стабілізації економічних процесів, а також підвищенню економічної безпеки суб'єктів підприємництва та фінансового сектору економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання фінансового інжинірингу та формування фінансових ресурсів висвітлено вітчизняними авторами публікацій економічного спрямування, а саме: Величкін В.О., Тимошенко М.В., Котьялова-Літвин І.В., Мусієнко В.О., Островерха Д.В., Дергачова В.В., Парубець О., Серєда С.А., Глушенко О.В., Парубець О., Хвостенко В.С., Меренкова Л.О., Агапова М.Ю. та ін. [1–8]. Разом з тим проблема фінансового інжинірингу являється актуальною і недостатньо дослідженою, а тому виникає необхідність в подальшому вирішенні цього питання на рівні антикризового управління сільськогосподарських підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою статті є визначення ролі фінансового інжинірингу при формуванні ресурсів сільськогосподарських підприємств як основної складової їх антикризового управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення фінансового інжинірингу запропоновано

багатьма вченими-економістами, яке включає в себе «технологію розробки нових фінансових моделей, інструментів та процедур управління фінансовою діяльністю підприємств. Застосування фінансового інжинірингу спрямоване на нові форми залучення капіталу та фінансування реальних, нематеріальних та фінансових активів. Фінансовий інжиніринг акумулює також комплекс процедур, пов'язаних з аналізом та оцінкою ефективності інвестиційних проєктів, фондів інструментів і портфельних інвестицій» [3].

За визначенням вчених-дослідників Величкіна Т.О. і Тимошенка М.В., фінансовий інжиніринг передбачає використання на фінансовому ринку таких інструментів, які дозволяють отримати прибуток підприємствам здійснюючи сек'юритизацію його активів за допомогою купівлі-продажу цінних паперів, обміну боргових зобов'язань на цінні папери тощо [1, с. 9].

Колектив авторів економічної літератури Хвостенко В.С., Меренкова Л.О., Агапова М.Ю. вважають, що фінансовий інжиніринг досліджує фінансові інновації, які містять фінансові продукти, технології і інструменти, що виникають як на світових, так і на вітчизняних ринках. Вчені стверджують, що саме за рахунок здійснення фінансових інновацій підприємства мають змогу максимізувати доходи, мінімізувати ризики, залучити додаткові фінансові ресурси особливо під час виникнення економічних криз у світовій і національній фінансовій системах [8, с. 6].

Зарубіжними науковцями відокремлено наступне визначення дефініції «фінансовий інжиніринг» – «це технологія управління фінансовими ризиками на

Рисунок 1 – Систематизація тлумачень економічної категорії «фінансовий інжиніринг»

Джерело: складено авторами на підставі [1; 3; 6; 8]

строковому фондовому ринку за допомогою застосування хеджування, які здебільшого представлені ф'ючерсними, форвардними або опціонними контрактами, а також створення нових похідних цінних паперів, а також комбінація існуючих деривативів при здійсненні страхового захисту ризиків [2].

Зосереджуючи увагу на різноплановості теоретичних підходів при дослідженні термінології «фінансовий інжиніринг», можемо зробити висновок, що це цілеспрямована діяльність з приводу управління фінансовими інструментами і технологіями на фондовому ринку, з метою отримання прибутку підприємств, а також підвищення ліквідності його активів.

При побудові конструктивно моделі фінансового інжинірингу формування фінансових ресурсів на підприємстві слід враховувати такі складові як організаційна структура, фінансова структура, інвестиційна діяльність, інформаційне забезпечення, бюджетування, а також портфель фінансових інноваційних інструментів, за допомогою яких відбувається інвестування активів [4, с. 347].

Учасниками механізму фінансового інжинірингу формування фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств виступають (рис. 3), як правило, публічні акціонерні товариства, товариства з обмеженою відповідальністю, державна іпотечна установа і

Рисунок 2 – Модель фінансового інжинірингу формування фінансових ресурсів

Джерело: складено авторами

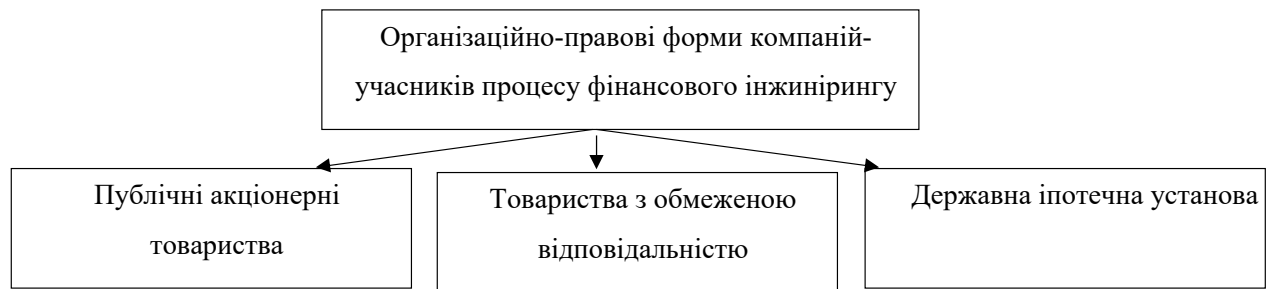

Рисунок 3 – Суб'єкти (компанії) процесу фінансового інжинірингу за організаційно-правовими формами

Джерело: складено авторами

інші фінансові посередники фондового ринку, які проводять інвестиційну діяльність, спрямовану на купівлю-продаж доходних фінансових інструментів [1, с. 89].

Сукупність суб'єктів, об'єктів, методологічних засад функціонування окремих сфер антикризового управління являє собою складний механізм фінансового інжинірингу формування фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства.

Висновки. Процес фінансового інжинірингу формування ресурсів сільськогосподарських підприємств охоплює наступні основні сфери його антикризового управління – аналіз фінансових технологій і управління інноваційними фінансовими інструментами,

управління корпоративними фінансами, управління фінансовими ризиками, управління активами і ліквідністю, управління грошовими потоками, а також проектування, розробка та здійснення реалізації інноваційних фінансових інструментів.

Таким чином, вплив кожної сфери антикризового управління на процес механізм фінансового інжинірингу в умовах динамічних змін економічного середовища, а також досягнення оптимального співвідношення фінансово-економічних показників, яких прагне досягнути підприємство, здатний вирішувати проблеми дефіциту фінансових ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел:

1. Величкін В.О., Тимошенко М.В. Фінансовий інжиніринг : навчальний посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2019. 124 с
2. Глущенко О.В. Фінансовий інжиніринг: інновації та загрози. *Ефективна економіка*. 2011. № 5. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84006963.pdf> (дата звернення: 19.10.2023).
3. Котьякова-Літвин І.В. Фінансовий інжиніринг як драйвер світової фінансової системи. *Ефективна економіка*. 2014. № 5. URL: www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=305 (дата звернення: 21.10.2023).
4. Мусієнко В.О., Зінченко М. Е. Фінансовий інжиніринг – генератор фінансових інновацій. *Інфраструктура ринку*. 2020. Вип. 39. С. 346–352. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/59.pdf (дата звернення: 20.10.2023).
5. Островецька Д.В., Дергачова В.В. Фінансовий інжиніринг як інструмент антикризового управління підприємством. *Актуальні проблеми економіки та управління*. 2016. № 10. URL: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/67097> (дата звернення: 19.10.2023).
6. Парубець О. Використання інструментів фінансового інжинірингу як основи розвитку територіальних громад. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 4(28). URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262985> (дата звернення: 18.10.2023).
7. Серета С.А. Необхідність використання фінансового інжинірингу. 2019. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/> (дата звернення: 22.10.2023).
8. Хвостенко В.С., Меренкова Л.О., Агапова М.Ю. Фінансовий інжиніринг : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 120 с.
9. Khalatur S.M. (2017) Innovative doctrine development of agriculture growth of Ukraine. *Technology audit and production reserves*, vol. 4, № 5 (36), pp. 19–26. URL: <http://journals.uran.ua/tarp/article/view/108918/104383> (дата звернення: 22.10.2023).
10. Khalatur S., Dubovych O. (2022). Financial Engineering of Green Finance as an Element of Environmental Innovation Management. *Marketing and Management of Innovations*, vol. 1, pp. 232–246. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2022.1-17> (дата звернення: 23.10.2023).
11. Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich, O., Vodolazska, O. (2022). Impact of selected factors on digitalization of financial sector, *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 10 (1), pp. 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)) (дата звернення: 20.10.2023).
12. Khalatur S., Pavlova H., Vasilieva L., Karamushka D., Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 9(4), pp. 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (дата звернення: 19.10.2023).
13. Khalatur S., Honcharenko O., Karamushka O., Solodovnykova I., Shramko, I. (2022). Paradigm transformation of the economic crises modeling. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 4(45), pp. 285–297. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.4.45.2022.3833> (дата звернення: 22.10.2023).

References:

1. Velichkin V.O., Tymoshenko M.V. (2019) *Finansovyy inzhynirynh : navchalnyy posibnyk* [Financial engineering: study guide]. Dnipro: University of Customs and Finance, 124 p. (in Ukrainian)

2. Hlushchenko O.V. (2011) Finansovyy inzhynirynh: innovatsiyi ta zahrozy [Financial engineering: innovations and threats]. *Efficient economy*, vol. 5. Available at: <https://core.ac.uk/download/pdf/84006963.pdf> (accessed October 19, 2023).
3. Kotkalova-Lityyn I.V. (2014) Finansovyy inzhynirynh yak drayver svitovoyi finansovoyi systemy [Financial engineering as a driver of the global financial system.]. *Efficient economy*, vol. 5. Available at: www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=305 (accessed October 21, 2023).
4. Musiyenko V.O., Zinchenko M.E. (2020) Finansovyy inzhynirynh – henerator finansovykh innovatsiy [Financial engineering is a generator of financial innovations.]. *Market infrastructure*, vol. 39, pp. 346–352. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/59.pdf (accessed October 20, 2023).
5. Ostroverkha D.V., Dergacheva V.V. (2016) Finansovyy inzhynirynh yak instrument antykrizovoho upravlinnya pidpryemstvom [Financial engineering as a tool of anti-crisis management of the enterprise]. *Actual problems of economy and management*, vol. 10. Available at: <http://ape.fimm.kpi.ua/article/view/67097>. (accessed October 19, 2023)
6. Parubets O. (2021) Vykorystannya instrumentiv finansovoho inzhynirynhu yak osnovy rovytku terytorial'nykh hromad [The use of financial engineering tools as a basis for the development of territorial communities] *Problems and prospects of economics and management*, vol. 4(28). Available at: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/262985> (accessed October 19, 2023)
7. Sereda S.A. (2019) Neobkhdnist' vykorystannya finansovoho inzhynirynhu [The need to use financial engineering]. Available at: <http://journals-lute.lviv.ua> (accessed October 22, 2023)
8. Khvostenko V.S., Merenkova L.O., Agapova M.Yu. (2020) *Finansovyy inzhynirynh: navchalnyy posibnyk* [Financial engineering: a study guide]. Kharkiv: S. Kuznets State University, 120 p. (in Ukrainian)
9. Khalatur S.M. (2017) Innovative doctrine development of agriculture growth of Ukraine. *Technology audit and production reserves*, vol. 4, № 5 (36). pp. 19–26. Available at: <http://journals.urau.ua/tarp/article/view/108918/104383> (accessed October 22, 2023)
10. Khalatur S., Dubovykh O. (2022). Financial Engineering of Green Finance as an Element of Environmental Innovation Management. *Marketing and Management of Innovations*, vol. 1, pp. 232–246. DOI: <http://doi.org/10.21272/mmi.2022.1-17> (accessed October 23, 2023)
11. Khalatur S., Tvaronavičienė M., Dovgal O., Levkovich, O., Vodolazska, O. (2022). Impact of selected factors on digitalization of financial sector, *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 10 (1), pp. 358–377. DOI: [https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1\(19\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2022.10.1(19)) (accessed October 20, 2023)
12. Khalatur S., Pavlova H., Vasilieva L., Karamushka D., Danileviča A. (2022). Innovation management as basis of digitalization trends and security of financial sector. *Entrepreneurship and Sustainability*, vol. 9(4), pp. 56–76. DOI: [http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4\(3\)](http://doi.org/10.9770/jesi.2022.9.4(3)) (accessed October 19, 2023)
13. Khalatur S., Honcharenko O., Karamushka O., Solodovnykova I., Shramko, I. (2022). Paradigm transformation of the economic crises modeling. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol.4(45), pp. 285–297. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptop.4.45.2022.3833> (accessed October 22, 2023)

Khalatur Svitlana, Klymenko Stanislav, Derbeda Anastasia
Dnipro State Agrarian and Economic University

FINANCIAL ENGINEERING OF RESOURCE FORMATION AS A COMPONENT OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

The article highlight some features of financial engineering in the formation of resources as the main component of anti-crisis management of agricultural enterprises. The authors systematized the definition of the economic term "financial engineering" in terms of separate proposals provided by various scientists. The advantages of financial engineering tools and the scope of their application in the anti-crisis management system of enterprises in the agrarian sector of the economy are considered. The participants of the engineering business are specified, taking into account the foreign experience in the implementation of engineering projects. The components of financial engineering models in the formation of financial resources at the enterprise are also determined as a set of creation of an effective system aimed at the latest technologies for planning, organization and control of the financial resources of the enterprise, which positively affects the financial results of agricultural enterprises. The role of participants and financial intermediaries of stock market operations, as well as the areas and directions of their activities: underwriting, securities management, asset management, mortgage coverage management, custody of assets of institutes and pension funds is determined. The types of financial instruments preferred by enterprises when forming a portfolio of financial resources are separated. It has been proven that the financial instruments of the stock market are those that can predict the receipt of income and exist in the form of contracts, securities, options, derivatives, swaps. A mechanism for managing financial risks while ensuring anti-crisis activity of agricultural enterprises is proposed. At the same time, the agricultural enterprise must constantly model the possible consequences of its economic development under conditions of uncertainty and conflict, as well as take into account the factors affecting the level of risk, evaluate them, identify possible losses associated with them. For this purpose, it is necessary to develop the most acceptable ways of overcoming financial risks: risk avoidance; risk acceptance; transfer of risk; risk insurance; pooling of risks, diversification, risk hedging.

Key words: financial engineering, financial resources, financial mechanism, anti-crisis management.

JEL classification: G10, G11, G39